

GENT IN 1873

De aandacht van de Gentse kranten gaat in 1873 naar twee problemen: het kerkhofprobleem en de verbetering van het kanaal van Terneuzen. Vanaf 1 januari lezen we bijna dagelijks artikels in de katholieke en liberale kranten over het kerkhofvraagstuk. Le Bien Public noemt het nieuw kerkhof "le charnier communal, het Loriaskerkhof (= Fr. Laurent), het geuzenkerkhof". Begin januari zendt het "Comité central pour la défense des cimetières catholiques et de la liberté de la sépulture religieuse" een protest aan de burgemeester. Dit protest is ondertekend door de pastoor van St.-Jacobs De Vos, kanunnik Meganck, de deken van St.-Pieters D'Hoop, de pastoor van St.-Jozef Joos, baron della Faille, senator Jozef de Hemptinne, graaf d'Alcantara, ridder J. B. de Ghellinck d'Elseghem, Casier-Legrand, P. G. Jansens, V. Cooreman, Alfred de Kerchove, L. Boddaert, secretaris van het bisdom. In de Sint-Jozefskring houdt vicaris Verschuereen een voordracht over het kerkhofprobleem; Jozef de Hemptinne houdt een voordracht over hetzelfde onderwerp in de Burgerskring. Een afvaardiging van het Comité central wendt zich tot de gouverneur om zijn tussenkomst te vragen. Een Gentse afvaardiging wordt ook ontvangen door de minister van Binnenlandse Zaken Delcour. De minister antwoordt, dat hij het in principe eens is met het Comité central, maar "Cependant le conseil des ministres n'a pas encore délibéré sur la question et se réserve naturellement le droit de la poser et de la résoudre au moment le plus opportun". Het Comité komt ook tussen bij de minister van Justitie M. de Landsheere. Le Bien Public opent een inschrijving voor de begrafenis van de Gentse armen op een gewijd kerkhof. Einde januari richt het Comité zich tot de Gentse parlementairen. Ze zijn het eens met de opvattingen van het Comité, maar "il s'agit ici d'une question de principe et de liberté religieuse. Quant aux moyens de faire triompher cette juste cause nos mandataires tout en réservant les prérogatives du gouvernement et leur propre liberté ont promis de s'intéresser activement à nos griefs". Op de Brugse poort werd een St.-Jozefsgilde voor de begrafenis van de armen opgericht. Op 29 januari hield G. Verspeyen een voordracht over de kerkelijke begrafenis in de Katholieke Kring onder het voorzitterschap van de bisschop. Begin februari richtten de katholieke dames een schrijven aan de koningin: "Daignez donc Madame, au nom des pauvres, employer votre auguste influence afin que les mesures administratives qui ont amené ce pénible état de choses, soient rapportées et que les catholiques gantois obtiennent justice".

NIEUWJAARWENSCH
AAN DE INWONERS DER STAD GENT
door hunne nederige dienaren
DE LANTAARN-AANSTEKERS

Ik kome wenschen
Aan alle menschen
'T jaar vol geluk
Bevrijd van druk.

Alle dagen
Door wind en vlagen
Doe ik mijn plicht
Met 't schoone licht

1873

Steendr. Ph. Choquet, 'Pixer' n. str. 57.

De liberale kranten, in het defensief gedrongen, behandelen het probleem op een meestal ironische toon en schenken minder aandacht aan een principiële behandeling.

Begin juni als gevolg van een petitie van de Gentse katholieken aan het parlement, wordt het probleem in de senaat behandeld door Casier-de Hemptinne. Hierop bemerkt de liberaal Dolez : "Il est regrettable qu'on ne fasse pas partout ce qui se fait à Mons, où le clergé bénit les fosses; cela fait disparaître toute cause de difficultés". Het blijkt, dat ook te Luik en te Doornik deze oplossing zou worden toegepast. Maar hierop antwoordt Casier : "Il y a en effet quelques villes qui font exception, mais nous autres catholiques nous demandons que l'on généralise la règle et non pas l'exception".

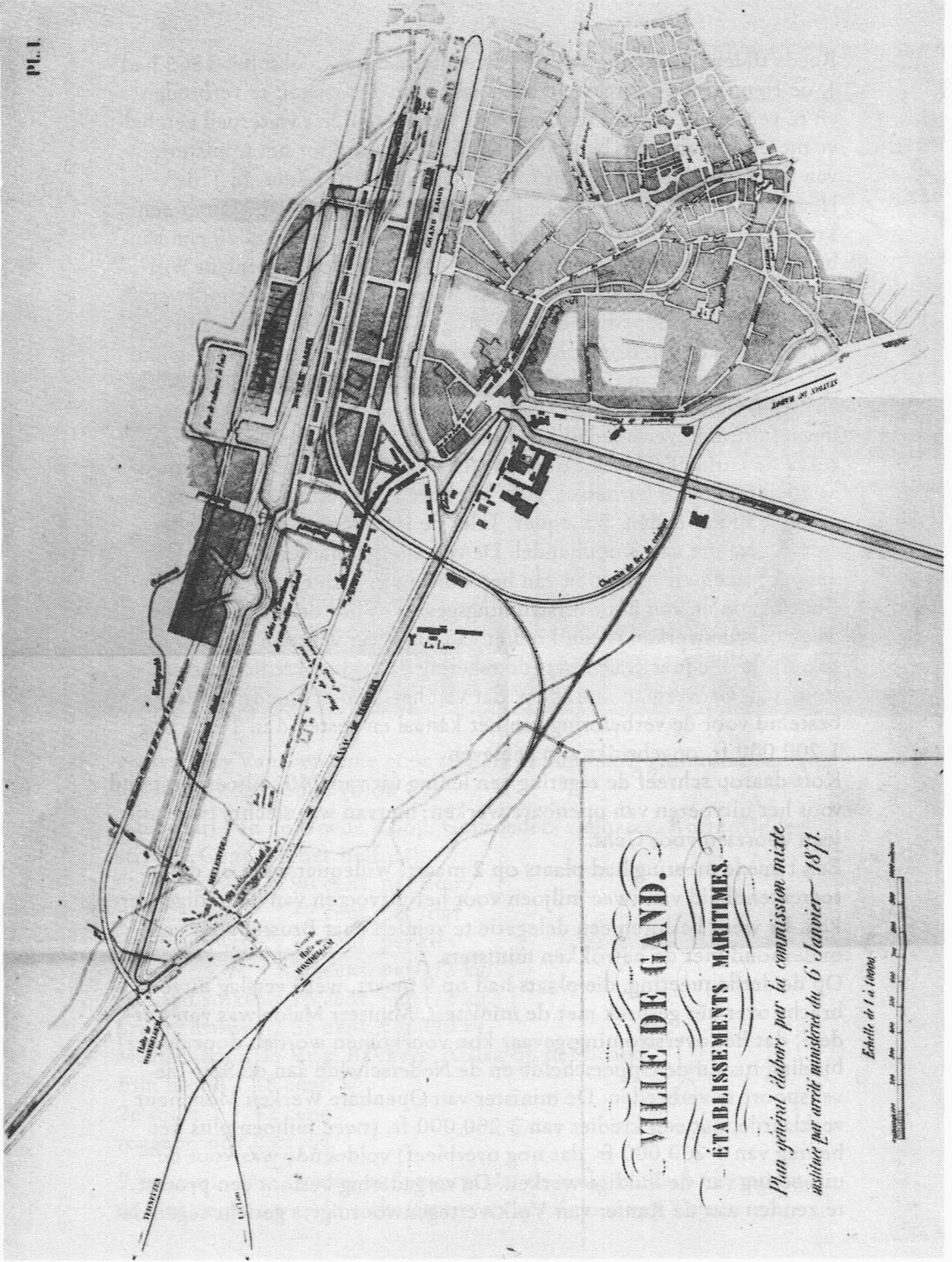
Het blijkt echter, dat op het nieuw kerkhof slechts weinig begrafenisplaatsen plaats hebben. Tussen 1.1.1873 en 30.6.1873 stierven in de parochies, die vroeger gebruik maakten van het oude kerkhof in de De Smetstraat 473 volwassenen; hiervan werden slechts 57 op het nieuw kerkhof begraven, de overige 416 werden begraven buiten de stad. Intussen was het kerkhof te Sint-Amandsberg vergroot. Op 13 oktober werd de grond ter vergroting van het kerkhof te Mariakerke in aanwezigheid van de burgemeester van Mariakerke Adolphe Kervijn d'Oudt Moereghem plechtig door de bisschop gewijd. (zie verslag Le Bien Public van 15.10.1873).

Is de toon van Le Bien Public waardig, dit is niet altijd het geval voor de volksweekbladen. Zo spreekt De Vlaamsche Leeuw van het "hondenkerkhof". Op 5 januari schrijft dit weekblad : "Twee burgers op Akkerghem, de lijkwagen ziende voorbijrijden : - Jan : Ziedaar nog eene brok voor de burgemeester - Pier : Is 't misschien 'nen moordenaar ? Hij mag ze hebben."

4 januari : Sedert dinsdagavond is de wijk van het Spanjaardkasteel bevlagd bij gelegenheid van de tijding, dat de kerk van de H. Macharius tot een hulparochie van Sint-Jacobs is verheven.

6 februari : Te Gent overleed beeldhouwer Antoon Van Eenaeme. Hij werd geboren te Gent in 1827. Van Eenaeme vervaardigde onder meer de borstbeelden van Gustaaf Callier, van Guislain en van baron Jules de Saint-Genois, de grafmonumenten van Prudens Van Duyse en van Van Peene, de prachtige predikstoel van de kerk van Vinderhouten en de fronton boven de ingangspoort van het nieuw kerkhof. Na een mis in de Sint-Michielskerk werd Van Eenaeme begraven op het nieuw kerkhof.

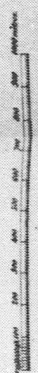
Isidoor Dubrucq, leerling van Van Eenaeme, zal de fronton op de poort van het nieuw kerkhof voltooiën. Dubrucq werd ook belast met het

VILLE DE GAND.
ÉTABLISSEMENTS MARITIMES.

Plan général élaboré par la commission mixte
instituée par arrêté ministériel du 6 Janvier 1871.

Echelle de 1 à 10000

miskening van de wettige belangen van de bevolking van de valleïën van Schelde en Leie.

De vierde meeting had plaats op het stadhuis op 15 maart. Een vijfde meeting volgde op 6 april. Het probleem werd natuurlijk ook behandeld in de gemeenteraad. Op 21 april keurde de gemeenteraad het rapport van de "Commission spéciale pour l'étude des diverses questions relatives à l'extension des établissements maritimes de la ville" goed. In het ontwerp opgesteld door het Ministerie van Openbare Werken was voorzien een nieuw dok van 120 meter op 1100 meter aan te leggen in de Oostakkerse meersen op 270 meter afstand van het bestaande Handelsdok. De stedelijke commissie was van oordeel, dat vooraf de voorhaven moest verbreed worden. Op 9 juni werd besloten, dat een afvaardiging van de gemeenteraad samen met een afvaardiging van de Handelskamer zich zouden wenden tot de minister.

De zesde meeting had plaats op 15 juni : door het Comité van de meeting zal een protest gezonden worden aan de koning.

Bij de verdediging van de Gentse Haven waren de liberalen in het offensief. De volksvertegenwoordigers van het arrondissement Gent, die allen tot de conservatieve partij behoorden, dit sedert de verkiezingen van 1870, zagen in, dat de houding van de katholieke regering nadelig kon zijn voor hun kiesbelangen en wisten te bekomen, dat tegen de wil van de minister door de Kamer een krediet van vijf miljoen werd gestemd voor de verbetering van het kanaal van Terneuzen.

Reeds op 7 maart had Het Vlaemsche Land geschreven : "Men poogt te Gent de openbare denkwijze op te ruïen met de zaak van de vaart van Terneuzen. Eenige baantjesslidders houden meetings en beweren dat het gouvernement niets verricht om de scheepvaart op het kanaal te verbeteren en tevens het gevaar van overstromingen te verminderen".

En op 12 juni schreef dezelfde krant : "De zaken zijn zoo ver gekomen, dat een weigering den slechtsten indruk te Gent zou doen. Onze politieke tegenstrevers zouden niet verzuimen om het gouvernement en de meerderheid hatelijk te maken. Dus moeten onze vrienden de uiterste pogingen aanwenden om voldoening te bekomen".

Ook De Vlaemsche Leeuw vermoedt, dat in verband met het Kanaal van Terneuzen gedacht wordt aan de verkiezingen in 1874. Het weekblad schrijft op 16 maart : "Doctrinaire comedianten, gij wilt nu op de planken van Parnassus komen zeggen, dat er aan Gent onrecht gedaan wordt. Huichelarij, meester Groverman. Baantjesslidders, meester Willequet. Schaverdijnerij, meester Guequier."

Tussen het stemmen van een krediet en de uitvoering van de werken ligt natuurlijk nog een lange weg.

De stedelijke harmonie zal tussen 1 april en 30 september vijf concerten per week geven : op de Kouter op zondag van 12 tot 13 uur en op woensdagavond van 8 tot 9 1/2 uur. De drie overige concerten worden gegeven in de namiddag op zondag, maandag en donderdag in de Dierentuin of in het Casino. Van 1 november tot 31 maart is er op zondag een concert in het Casino.

12 maart : In de gemeenteraad is er een discussie over het bas-reliëf op de poort van het nieuw kerkhof. Schepen Wagener geeft de volgende uitleg : "Il fallut exprimer un sentiment ou une idée. Qu'est-ce qu'un cimetière ? C'est un lieu de repos pour les morts. Au sujet de la mort il y a des théories diverses, mais la plus généralement acceptée est incontestablement celle qu'après la mort il y a encore une autre existence. Le sculpteur s'est donc placé dans l'hypothèse d'une vie future. Une seconde idée généralement admise c'est la différence essentielle qu'il y a entre le bien et le mal. Nous sommes disposés à croire qu'un être souverainement juste et puissant rétablira dans un autre monde l'harmonie si fréquemment troublée sur la terre entre la vertu et le bonheur, entre le vice et la peine. Quel sera maintenant le dispensateur de ces peines et de ces récompenses ? Dieu, c'est-à-dire un esprit. Il y a donc fallu prendre une des formes plastiques de la Divinité les plus généralement adoptées. Quelle est-elle ? C'est le Christ, Dieu séparant les bons des méchants, dans le sens d'une distinction entre le bien et le mal au delà de la tombe".

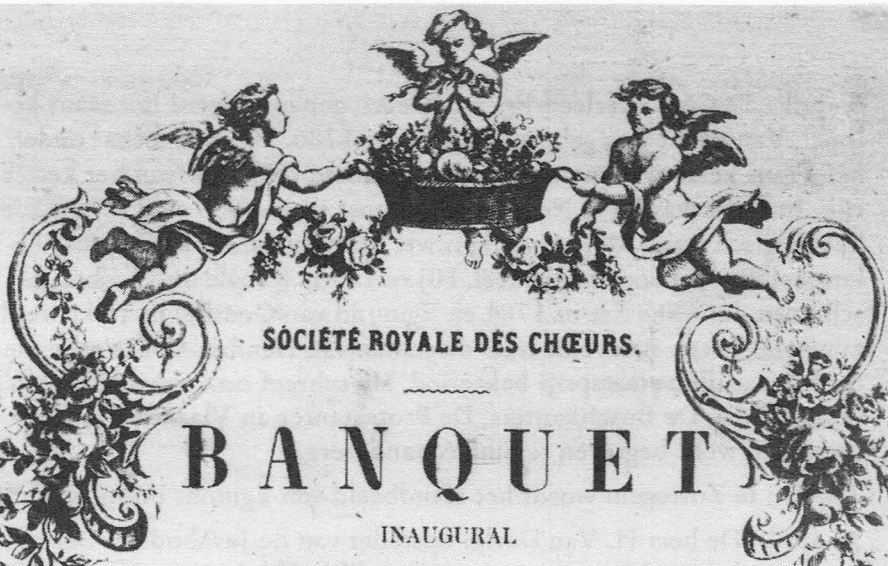
Zo kennen we de betekenis van het bas-reliëf".

12 maart : Het dividend van de aandelen van de Bank van Vlaanderen bedraagt 50 frank per aandeel van 500 fr.

15 maart : De nieuwe vergrote lokalen van de Koormaatschappij worden ingehuldigd met een banket. De heer de Maere, voorzitter, bracht een heildronk aan de koning, ere-voorzitter van de maatschappij en aan de burgemeester.

26 maart : De Zusters der Armen zijn uit Frankrijk aangekomen te Gent en hebben hun intrek genomen in een huis op de Sleepstraat.

Zondag 30 maart : De koning en de koningin openen de vijfjaarlijkse floralien. De G. van Gent vraagt de aandacht voor de 600 m² bloeiende azalea's, de 1000 m² palmbomen, voor de hyacinten, tulpen, rodoendrons en camelia's. Er waren 739 mededingers. De toegangsprijs bedroeg : zondag en maandag : 5 fr., dinsdag 3 fr., woensdag 2 fr., donderdag 1 fr., vrijdag en zaterdag 50 cent. en zondag 6 april 20 cent. De vorsten brachten ook een bezoek aan de wintertuin van de burgemeester; daarna woonden ze een banket in de opera bij.

SOCIÉTÉ ROYALE DES CHŒURS.

BANQUET

INAUGURAL

Du 15 Mars 1872.

MENU.

Darne de saumon, sauce aux capres.

Filet de bœuf à la chevalière.

(TOAST.)

Jambon au vin de Madère.

(TOAST.)

Chapons rôtis et salade.

(TOAST.)

Gâteaux à la crème.

Fruits et Dessert.

VINS.

BORDEAUX.	{	S ^t Estèphe	2-50.
		S ^t Julien, vieux	3-50.
		Château Margaux	5-00.
CHAMPAGNE.	{	L. Roederer, carte blanche.	10-00.
		Pommery et Greno, id.	9-00.
		Mûmm, id.	9-00.
		Moët et Chandon	8-00.
		De Venoge, Sillery	6-00.

Menu servi par la maison Wallen, à Gand.

6 april : Te Gent overleed Fr. Van Geert, gepensioneerd luitenant kolonel. Van Geert was geboren te Gent in 1786. Hij nam dienst onder het Frans bestuur en nam deel aan de laatste veldtocht van het keizerrijk. In 1814 was hij in Nederlandse dienst en in 1830 trad hij toe tot het Belgisch leger. Merkwaardig is wel, dat deze militair een grote belangstelling had voor het toneel. Hij vertaalde *Kabale und Liebe*, geschreven door Schiller in 1784 en Egmond van Goethe. In 1861 werd zijn toneelwerk *Artevelde* naar de roman van Hendrik Conscience met de driejaarlijkse staatsprijs bekroond. Hij schreef ook enkele historische drama's, o.a. *De BuschkanTERS*, *De Protestanten in Vlaanderen*, *Montigny*. Hij werd begraven te Sint-Amandsberg.

7 april : te Zottegem wordt het standbeeld van Egmont onthuld.

10 april : De heer H. Van Daele, opsteller van de *Javabode* te Batavia, heeft aan het stadsbestuur een som van 300 gulden gezonden als opbrengst van de inschrijvingen in zijn blad geopend ten voordele van de Gentse slachtoffers van de overstromingen.

14 april : Volgens de *Gazette van Gent* schenkt het bereiden van konijnenhuiden werk aan een tweeduizend werklieden. Deze huiden worden naar Amerika, Frankrijk en Rusland verzonden. In de *Wegwijzer* voor 1873 vonden we een negen firma's *Vellenbereiders* en *Ververs*. De *Volkskeuken* op het Sint-Veerleplein kent succes. Van 3 tot 31 december 1872 (= 29 dagen) werden verkocht :

31 804 volledige eetmalen, 711 560 liter soep plus nog 78 930 l. soep verkocht per halve liter, 135 030 eetmalen (vlees, groenten, aardappelen, 67 850 porties brood 45 580 liter bier. De totale ontvangsten bedroegen 141 237 frank.

21 april : De gemeenteraad keurt het rapport opgesteld door de "Commission spéciale pour l'étude des diverses questions relatives à l'extension des établissements maritimes" goed. Het is een verandering van het plan opgesteld door de gemengde commissie opgericht bij M. Besluit van 6 januari 1871. Het voornaamste punt is wel, dat de voorrang gegeven wordt aan de uitbouw van de Voorhaven, waterweg die thans enkel dient als toegang tot het Handelsdok.

30 april : Er woedde een brand in het Sint-Amandusinstituut. Het torentje stortte in en het inwendige van de kapel leed veel schade. De eerste steen van deze kapel werd gelegd in 1480. Ze werd herbouwd in de 17e eeuw en bekroond met een zwierig torentje in hout. Het altaar werd geplaatst in 1719 deels in hout deels in marmer. De kapel was een deel van het *Cellebroedersklooster*, die een der zeven werken van barmhartigheid beoefenden : de doden begraven. De *Gazette van*

Gent verwijst naar een kroniekschrijver uit de 17e eeuw, volgens deze kroniek droegen de cellebroeders de lijkbaar op hun schouder en in de hand een brandende toorts. "Maar thans is de mode zeer veranderd, die men bij begrafenissen en uitvaarten useert. Men gebruikt nu 30, 40, 50 of meer flambeeuwen in plaats van 4, 8 of 12 toortsen".

Het torentje werd in zijn oorspronkelijke staat hersteld.

19 mei : Ed. Blaes werd benoemd tot kapelmeester van de Sint-Baafs-kathedraal.

20 mei : De gemeenteraad keurt een contract goed tussen het stadsbestuur en de heren Dufrane, Macart, Finet en de Bank van Brussel voor het aanleggen van een tram. Het lastenboek voor de aanleg van de "chemin de fer américain" bepaalt, dat het contract een duur heeft van 25 jaar en het gaat om een "chemin de fer à traction par chevaux". De maximum-snelheid mag 12 km. per uur bedragen. Andere artikels bepalen de aanleg van de rails, de voorwaarden waaraan de rijtuigen, het personeel en de uitbating moeten voldoen. Art. 27 bepaalde "La ville de Gand se réserve la faculté de racheter la concession à partir du 10e année".

Er zullen vier tramlijnen worden aangelegd :

Lijn 1 : van station tot station Gent-Eeklo (Dampoort) langs Arteveldeplein en Vlasmarkt.

Lijn 2 : station naar het Justitiepaleis

Lijn 3 : van Vlasmarkt langs Vrijdagmarkt, Veldstraat, Nederkouter tot Kortrijkse Poort

Lijn 4 : van Koornmarkt langs Hoogstraat naar Brugse Poort.

De tarieven waren :

Weekdagen : 1e klas : 8 cent. per km. met minimum van 15 ct.

2e klas : 6 ct. per km. met minimum van 10 ct.

Zondagen : 1e klas : 10 ct. per km. met minimum van 15 ct.

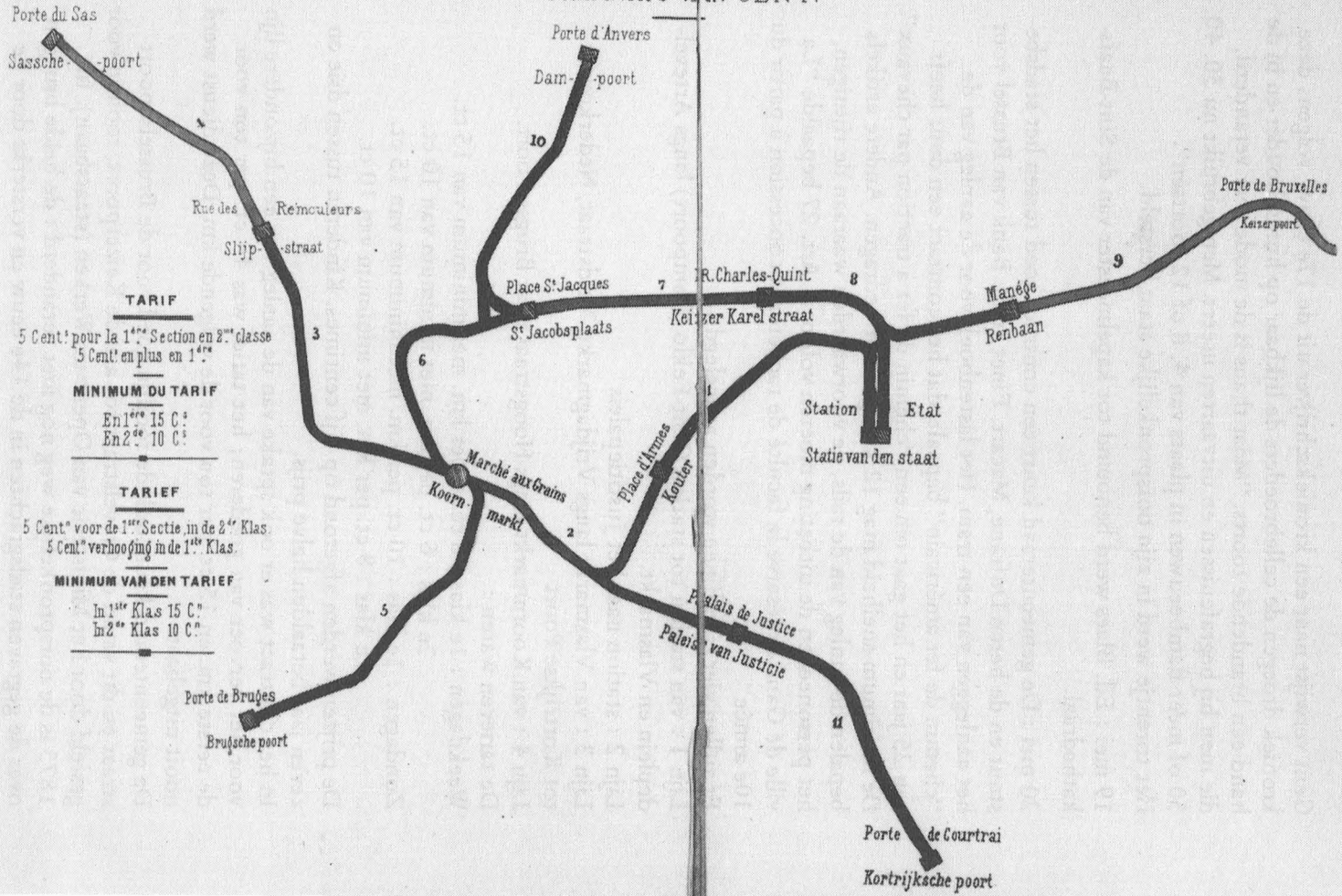
2e klas : 8 ct. per km. met minimum van 10 ct.

De prijzen werden afgerond op vijf centimes. Kinderen tussen drie en zeven jaar betaalden halve prijs.

In het contract was er ook sprake van de aanleg van een bijzondere lijn voor het vervoer van goederen; het tarief was 45 ct. per ton voor de eerste km. en 15 ct. per ton voor de volgende km. Deze dienst werd nooit uitgebaat.

De gemeenteraad keurt ook de rooilijn goed voor de Brusselsepoortstraat en dit vanaf de Crevelstraat tot aan de Keizerpoort, rooilijn voorgesteld door het Ministerie van Openbare Werken (staatsbaan). In 1873 is de oorspronkelijke weg nog niet veranderd : de beide bruggen over de gegraven stadsgrachten in de 14e eeuw en versterkt door de

SOCIÉTÉ ANONYME DES TRAMWAYS
DE GAND.
TRAMWAYS VAN GENT.

TARIF

5 Cent.^e pour la 1ère Section en 2e classe
5 Cent.^e en plus en 1ère

MINIMUM DU TARIF

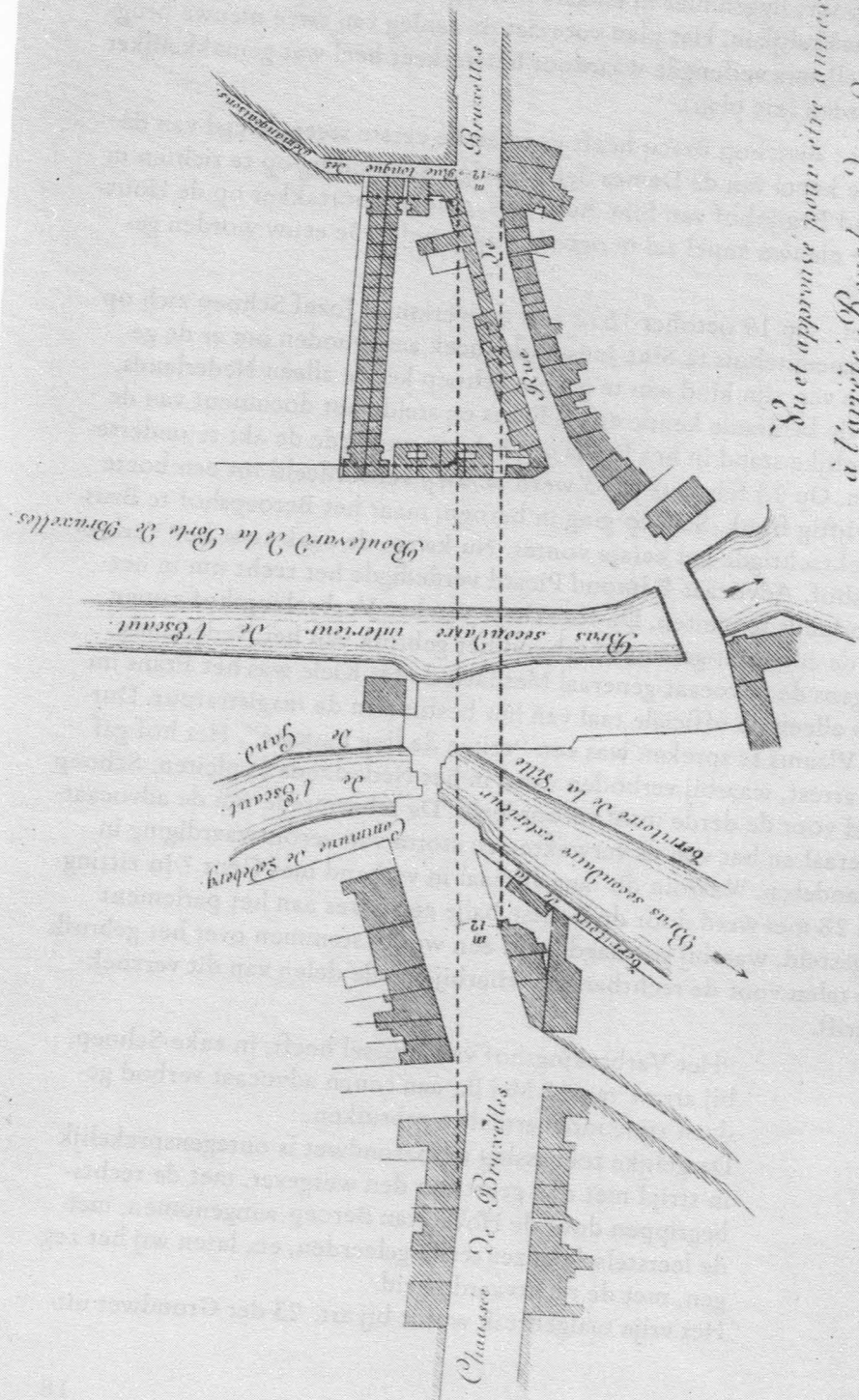
En 1ère 15 C.^t
En 2de 10 C.^t

TARIF

5 Cent.^e voor de 1ste Sectie in de 2e Klas.
5 Cent.^e verhooging in de 1ste Klas.

MINIMUM VAN DEN TARIF

In 1ste Klas 15 C.^t
In 2de Klas 10 C.^t

Du et approuvé pour être annexé
à l'arrêté Royal en date de ce jour
Bruxelles, le 18 Septembre 1853
Le Ministre des Travaux publics
No 1

Keizerpoort liggen niet in elkaars verlengde, dit om de verdediging te vergemakkelijken. Het plan voorziet de aanleg van twee nieuwe bruggen in elkaars verlengde waardoor het verkeer heel wat gemakkelijker zal worden (zie plan).

21 mei : Bisschop Bracq heeft gisteren de eerste steen gelegd van de nieuwe kapel van de Dames der Eeuwige Aanbidding op te richten in het oud Begijnhof van Sint-Aubertus, gezegd Poortakker op de Houtlei. De nieuwe kapel zal in ogivale stijl van de 13e eeuw worden gebouwd.

31 mei : Op 19 oktober 1872 had de werkman Jozef Schoep zich op het gemeentehuis te Sint-Jans-Molenbeek aangeboden om er de geboorte van zijn kind aan te geven. Schoep kende alleen Nederlands, maar de bediende kende enkel Frans en stelde het document van de burgerlijke stand in het Frans op. Schoep weigerde de akt te ondertekenen. Op 13 februari 1873 werd Schoep veroordeeld tot een boete van vijftig frank. Schoep ging in beroep, maar het Beroepshof te Brussel bekrachtigde het eerste vonnis. Nu kwam de zaak voor het Verbrekingshof. Advocaat Edmond Picard verdedigde het recht om in het Nederlands te pleiten. De voorzitter van het Verbrekingshof samen met de advocaat-generaal verbood het gebruik van het Nederlands. Volgens de advocaat-generaal Mesdach de ter Kiele was het Frans immers alleen de officiële taal van het bestuur en de magistratuur. Durven Vlaams te spreken was een "crime de lèse majesté". Het hof gaf een arrest, waarbij verboden werd in het Nederlands te pleiten. Schoep werd voor de derde maal veroordeeld. De schimprede van de advocaat-generaal en het vonnis verwekte een storm van verontwaardiging in Vlaanderen. Waarom dit lang verhaal in verband met Gent ? In zitting van 28 mei werd door de Gentse balie een adres aan het parlement opgesteld, waarbij gevraagd werd een wet te stemmen over het gebruik der talen voor de rechtbanken. Hierbij enkele delen van dit verzoekschrift.

“Het Verbrekingshof van Brussel heeft, in zake Schoep, bij arrest van 12 Mei ll., aan eenen advocaat verbod gedaan zijne moedertaal te gebruiken.

Dergelijke toepassing der Grondwet is ontgensprekelijk in strijd met den geest van den wetgever, met de rechtsbegrippen door de Hoven van Beroep aangenomen, met de leerstelsels onzer rechtsgeleerden, en, laten wij het zeggen, met de rechtvaardigheid.

Het vrije taalgebruik wordt bij art. 23 der Grondwet uit-

geroepen, tevens wordt er bepaald dat in rechterlijke zaken de wet alleen het gebruik der talen mag regelen.

Tot nu toe, sedert het ontstaan onzer Grondwet, is dergelijke bepaling niet gestemd geworden.

Het staat dus den Vlaming vrij, voor 't gerecht, zich van zijne moedertaal te bedienen.

Die uitlegging en toepassing der Grondwet is billijk, en zulks werd door onze beste rechtsgeleerden op de ontegensprekelijkste wijze bewezen, namelijk door hoogleeraar Allard, in eene kundige verhandeling over het arrest van 31 October 1863, door het Hof van Beroep van Brussel in zake Karsman verleend.

De verklaring, door het arrest van het Verbrekingshof aan onze Grondwet gegeven, krenkt en kwetst ons recht en onze vrijheid. De Fransche overheersching eerst heeft den Vlaming zijne taalrechten met zijne vrijheid ontnomen, toen zij met de taal het nationaal gevoelen wilde vermachten : maar hoe ver wij ook in onze geschiedenis terugkeeren, immer vinden wij in de Keuren, Blijde Inkomsten en Grondwetten, dat het vrije gebruik der landtaal voor 't gerecht aan den Vlaming werd gewaardborgd. Zulks vragen wij nog, en ons verzettende uit al onze krachten tegen het arrest van het Verbrekingshof, durven wij ons op u beroepen. Wij verzoeken u onmiddellijk eene wet te stemmen waarbij den Vlaming wordt toegelaten voor het gerecht zijne moedertaal te spreken, en den rechter en der beschuldiging wordt opgelegd de taal, door den belanghebbende verkozen, te gebruiken."

Dit verzoekschrift werd door 75 leden van de Gentse balie ondertekend. We kunnen deze 75 namen niet vermelden, maar we ontmoeten er de namen van Rolin vader, oud minister, van zeven leden van de tuchtraad van de orde der advocaten, van Rolin-Jaequemyns, J. Vuylsteke, Pros. Claeys, J. De Vigne, F. Van Duyse, C. Siffer. Het initiatief van het verzoekschrift ging uit van de jonge advocaten J. Obrie en Alb. Fredericq. Drie Gentse advocaten, die volksvertegenwoordiger waren, nl. De Baets, Drubbel en Cruyt verklaarden in de Kamer zich aan te sluiten bij het protest. Het verzoekschrift van de Gentse advocaten verwekte een diepe indruk in Vlaanderen.

Het is wel interessant even naar de stem van Le Bien Public te luisteren. Op 15 mei schreef deze krant : "C'est bien le moins que nous ayons en Flandre le droit d'être administré en flamand. Nous voici en

présence de griefs bien caractérisés et d'un pétionnement considérable. Que l'on sache à Bruxelles se rendre compte de la réalité des faits : la jurisprudence du tribunal et de la cour d'appel de Bruxelles dans l'affaire Schoep a produit une pénible impression parmi nos populations flamandes".

Reeds op 13 april 1872 had volksvertegenwoordiger Coremans samen met een aantal andere volksvertegenwoordigers een wetsvoorstel ingediend in verband met het taalgebruik bij rechtszaken. De behandeling van dit voorstel werd echter op de lange baan geschoven. Pas in juli 1873 - dit wel als gevolg van de zaak Schoep en van het protest der Gentse balie - begon de bespreking in de Kamer. De eerste taalwet - wet op het gebruik van het Nederlands in het strafgerecht in Vlaanderen - werd goedgekeurd in de Kamer op 25 juli, in de Senaat op 5 augustus en verscheen in het Staatsblad op 17 augustus 1873.

Op 17 november werd de "Vlaamsche Conferentie der Balie te Gent" opgericht. Het oorspronkelijk doel was het beoefenen van het Nederlands. In het bestuur zetelden Julius De Vigne, Julius Obrie, K. Van Acker, Julius Vuylsteke en Alb. Fredericq. Tijdens het rechterlijk jaar 1873-1874 telde deze vereniging een 32 leden (zie Verslag werkzaamheden 73-74 door Alb. Fredericq B.R.U.G. nummer G 15970).

29 juni : In de krant "Het Vlaamsche land" verschijnt de volgende mededeling : "Aan onze lezers. Te rekenen van 1 juli 1873 zullen de kranten Het Fondsenblad en Het Vlaamsch Volk versmelten en verschijnen onder de beide titels. Het Fondsenblad-Vlaamsche Volk is het eenige Vlaamsche katholieke blad in de beide Vlaanderen, dat alle dagen verschijnt". Het Vlaamsche Land, (eigenaar Amand Neut), dat ontstaan was uit de versmelting van de krant De Vlaming (1839-1856, stichter kanunnik Bracq, de toekomstige bisschop) en Het Vaderland (1854-1856) versmelt dus met het Fondsenblad, eigendom van het "Werk der Vlaamsche Katholieke Drukkers" en bestuurd door kanunnik J. Verschueren.

9 juli : De Gazette van Gent vraagt, dat de politie zou optreden tegen het zingen van schunnige liedjes door liedjeszanger in de herbergen.

13 juli : Ter gelegenheid van de 25e verjaring van de stichting van de zangvereniging De Vereenigde Werklieden wordt een internationaal zangfestival ingericht. In de stoet stapten meer dan tachtig maatschappijen.

21 juli : De gemeenteraad bespreekt de mogelijkheid van het plaatsen van een soort kolommen voor de verkoop van kranten en het plaatsen van reclames. Gemeenteraadslid Bruggraeve merkt op : "Il y a aujourd'

hui une industrie très active qui s'exerce sur le pavé de Gand et il faut en tenir compte. Ces gens là s'égosillent toute la journée et il n'y a pas de raison pour leur couper ainsi le cou". Het betreft hier dus krantenleurers. Het probleem wordt opnieuw naar een commissie verzonden. Op 13 oktober zal de gemeenteraad het plaatsen van deze kolommen goedkeuren : de concessie heeft een duur van twintig jaar mits het betalen van een vergoeding aan de stad van vijftig fr. per kolom voor de laatste tien jaar.

27 juli : De burgemeester van Gent heeft van de heer Ledeganck, Belgisch onder-consul te Samarang op Java de som van 621,02 gulden ontvangen als opbrengst van een inschrijving bij de Nederlandse bezetting geopend ten voordele van de Gentse werklieden, die door de overstroming hebben geleden.

14 augustus : Te Bergen op Zoom overleed de heer J. B. Van Doren, gepensionneerd opperofficier van het Indisch Leger. Hij was op 21 maart 1791 te Gent geboren en had te Gent veel vrienden en kennissen.

24 augustus : De maatschappij De Eendracht op Meulestede viert zijn 25-jarig jubelfeest. Ze werd opgericht in 1848 onder de kenspreuk "In Vlaanderen Vlaamsch". In 1867 werd een bibliotheek opgericht de maatschappij heeft ook een koorafdeling voor vrouwen en richt volksvoordrachten in. Thans telt de vereniging 51 werkende leden, 82 beschermende leden en negen ereleden. Het was een liberale vereniging.

8 september : In de Arsenaalzaal op het stadhuis wordt het congres voor de studie van het internationaal recht geopend. In 1923 bij de vijftigste verjaring van de stichting van het Institut de Droit International in de Arsenaalzaal werd een gedenkplaat ingehuldigd, waarop de namen van de stichters staan vermeld (zie Journal de Gand 9.11.1873)

12 september : Op de wereldtentoonstelling te Wenen behaalden enkele Gentse kunstenaars een eremetaal, nl. Xavier De Cock, Albrecht De Vriendt, Juliaan de Vriendt, Adolf Dillens, Theodoor Gerard, Victor Lagye en Florimond Van Loo.

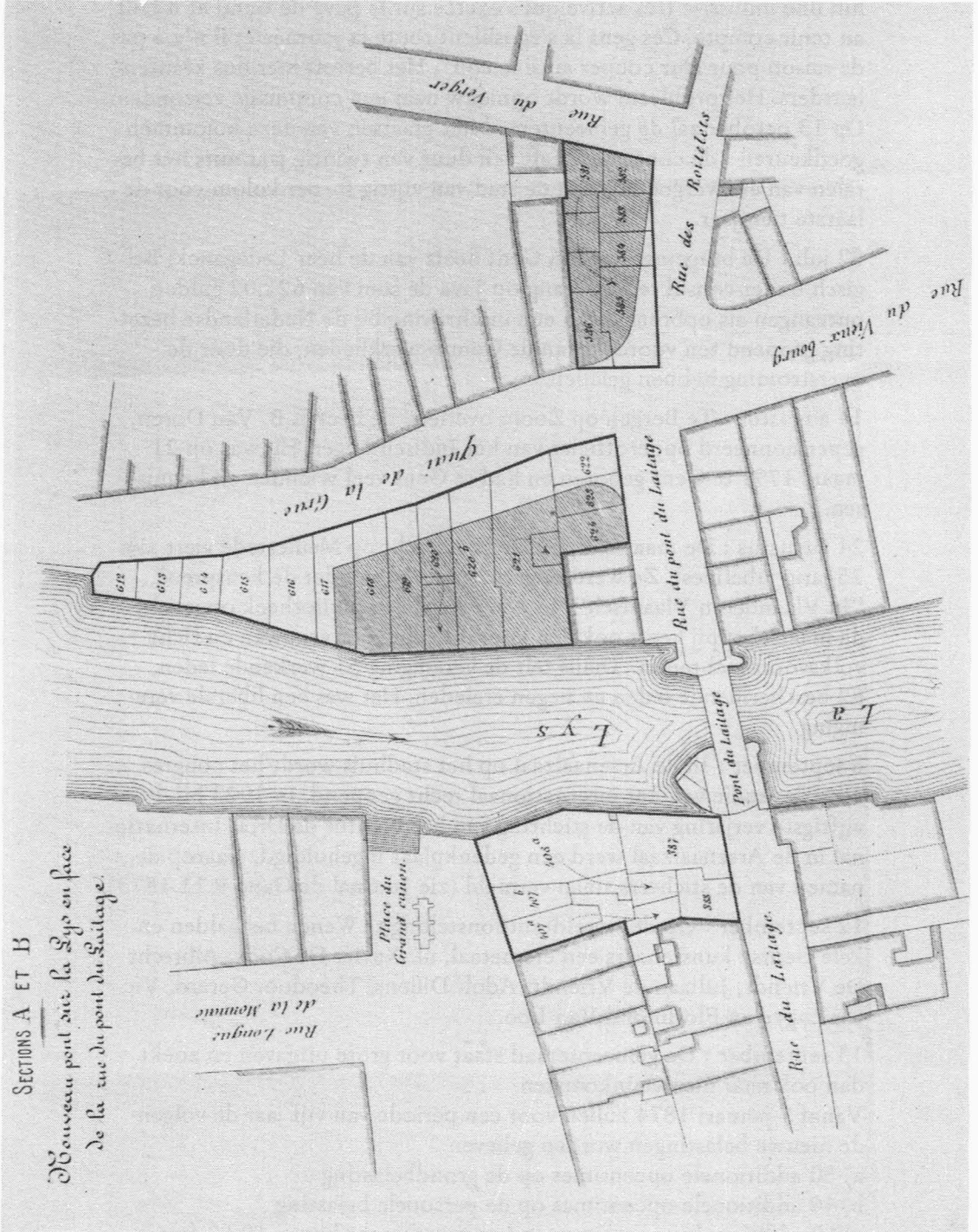
13 september : De gemeenteraad staat voor grote uitgaven en zoekt dan ook naar nieuwe inkomsten.

Vanaf 1 januari 1874 zullen voor een periode van vijf jaar de volgende nieuwe belastingen worden geheven :

- a) 50 additionele opcentimes op de grondbelasting
- b) 40 additionele opcentimes op de personele belasting
- c) 10 additionele opcentimes op het patentrecht boven 10,60 fr. tot

SECTIONS A ET B

Nouveau pont sur la Lys en face
de la rue du pont du Laitage.

27,56 fr.

15 additionele opcentimes op het patentrecht boven 27,56 fr.

23 september : Te Gent huwde Louise de Kerchove, dochter van de burgemeester, met Hippoliet Lippens, advocaat en zoon van Aug. Lippens, gewezen volksvertegenwoordiger en burgemeester van Moerbeke. Alzo ontstaat een dubbele familieband, want Oswald de Kerchove huwde met de dochter van Aug. Lippens.

29 september : De bisschop van Gent legt de eerste steen van het groot begijnhof te Sint-Amandsberg.

20 oktober : De Heer Jozef de Hemptinne heeft van de Paus de titel van Romeinse graaf ontvangen. Deze titel kan aan zijn kinderen worden overgedragen.

17 november : Over de verbinding tussen het Oudburg en de Vrijdagmarkt werden reeds heel wat discussies gevoerd in de gemeenteraad. In een vroeger plan was voorzien een tweede brug te leggen een vijftig meter voor de Zuivelbrug om een verbinding te maken tussen Oudburg, Vrijdagmarkt en Lange Munt, gezien de Zuivelsteeg (= thans Meerseniersstraat) te smal was voor het verkeer. Een tweede brug zou natuurlijk zeer hinderlijk geweest zijn voor de scheepvaart; dit plan werd niet goedgekeurd door het Ministerie van Openbare Werken. Thans besluit de gemeenteraad geen tweede brug te bouwen, maar enkele huizen op het Groot Kanonplein en in de Zuivelsteeg te onteigenen om alzo een doorgang te vormen naar de Vrijdagmarkt. Volgens het hierbij gereproduceerd plan zou de Zuivelbrug worden verlegd en zou het huizenblok Kraanlei worden afgebroken. Dit werd dus niet uitgevoerd. Enkel een huizenblok aan het Groot Kanon werd afgebroken.

1 december : Prijslijst van een slager in de Leopoldstraat.

1e kwaliteit rundvlees	1,70 fr. per kg.
bolleken	1,60 fr. " "
loze ribben	1,50 fr. " "
plat korteling	1,30 fr. " "
dik korteling	1,15 fr. " "
varkensvlees	1,60 fr. " "

Deze prijzen stemden overeen met het loon van een halve dag werk. De boter kostte 2,80 fr. tot 2,95 fr. per kg. (= dagloon van een werkdag - er werd wel weinig boter gegeten). De eieren kostten 3,30 fr. tot 3,40 fr. per 26.

3 december : Het Staatsblad kondigt aan, dat de sectie van de ring-

STAD GENT.

VERPACHTINGEN.

HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN SCHEPENEN DER STAD GENT, zal op de hierna bepaalde zittedagen door het ambt van den Notaris **SANTENS**, ter verblijfplaats Gent, in de voormalige zaal van het Krijsgerechtshof ten Stadhuize van Gent, doen overgaan tot de hierna gemelde verpachtingen :

Loten 1 tot en met 104. De stallen nummers 1 tot en met 104, in het groot Vleeschhuis te Gent, voor een jaar, om in gebruik te treden met 1 Januari 1874.

Loten 105 tot en met 164. De stallen nummers 1 tot en met 44 in de Vischmarkt te Gent, en nummers 1 tot en met 16 in dezelfde markt bij de kaai, voor een jaar, in te gaan met 1 Januari 1874.

Lot 165. Het weghalen van het mest, bloedstoffen, enz., zich bevindende in het beluik van het Slachthuis, voor een jaar in te gaan den 1 Januari 1874.

Lot 166. De ontvangst van het zegelrecht op de Lijwaadmarkt dezer stad, voor 3 jaren, in te gaan den 1 Januari 1874.

Lot 167. Een huis makende den hoek der Comediestraat, nummer 7, zijnde den *Café Royal*, bewoond door de weduwe Lippens, voor 3, 6, 9 jaren, in te gaan met 1 Januari 1874.

ZITDAGEN :

Voor de loten 1 tot en met 104 DINSDAG 21 | OCTOBER 1873,
id. 105 id. 167 WOENSDAG 22

telkens om 3 ure 's namiddags.

De verpachtingen waarvan de prijzen de dertig franken niet overtreffen, en voor welke er geene borg wordt vereischt, zullen moeten betaald worden op den oogenblik der toewijzing, in handen van den heer stedelijken ontvanger, die ten dien einde, in de verpachting zal tegenwoordig zijn.

De onkosten der loten zijn vastgesteld op 8 %; dezelve zullen moeten betaald worden op den oogenblik der toewijzing.

De kohieren van voorwaarden en bespreken, goedgekeurd door de bevoegde overheid, liggen ter inzage van de gegadigden ter 1° Afdeeling der kantooenen van het stedelijk bestuur, alle dagen (de zon- en feestdagen uitgezonderd) van 9 ure 's morgens tot 3 ure 's namiddags.

Gedaan ten Stadhuize, den 6 October 1873.

De Burgemeester,
Graaf DE KERCHOVE.
De Gemeente Secretaris,
A. J. DE VYLDER.

spoorweg van de Dampoort tot aan het Rabot vanaf 1 december in gebruik is voor het vervoer van goederen.

13 december : Te Gent overleed Pieter De Vigne, gewezen violoncellist van de opera.

19 december : Om ons een nauwkeurig idee te vormen van het tijdsbeeld van die tijd kan het nuttig zijn de stem te beluisteren van de Gentse parlementairen. Casier de Hemptinne verklaarde in de Senaat : "Je me suis abstenu au vote du budget des affaires étrangères ne pouvant approuver à Rome la présence d'un ambassadeur belge auprès du roi d'Italie assistant à la destruction des derniers vestiges du pouvoir temporel du Pape".

28 december : De aanbesteding voor het bouwen van het kantoor der rechtstreekse belastingen hoek Bagattenstraat is toegewezen voor 159 890 fr.

Om ons overzicht over de gebeurtenissen van 1873 te eindigen een woord over de stakingen in dit jaar. Er waren een 21 stakingen.

14 januari : bij Hoorreman-Cambier wegens de slechte kwaliteit van de garens. De volgende dag gingen de 150 wevers weer aan het werk met een loonsverhoging.

5 maart : bij Casier voor loonsverhoging.

10 maart : bij Coddens-Vanautryve : de spinners wensten op maandag niet tot acht uur te werken. Na een week gaf de patroon toe.

1 april : staking bij Morel-Eylen.

Na de gebeurtenissen van 1872 en het wegvallen van Karel De Boos was de activiteit van de Weversmaatschappij tot het nulpunt gedaald. Van Beveren was vertrokken naar Antwerpen en Paul De Witte week in 1873 uit naar de Verenigde Staten om er zijn geluk te zoeken; hij zal in 1874 naar Gent terugkeren. Practisch al de stakingen waren spontane reacties van de arbeiders zonder de tussenkomst van een leider. Bij de staking bij Morel nu trad Pol Verbauwen op de voorgrond. Hij was geboren te Gent in 1844. Pol Verbauwen volgde De Boos op in de Weversmaatschappij Vooruit. "Eenigen tijd nadien gingen wij over tot de herinrichting onzer weversvereniging. Wij namen den titel aan van Vereenigde Wevers van Gent onder de kernspreuk Recht en Waarheid" vertelt ons Pol Verbauwen in zijn werk "Schetsen uit mijn Leven of de Geschiedenis der Gentsche Wevers". In 1873 zal een maandblad verschijnen "De Voorbode", uitgave der maatschappij de Vereenigde Wevers van Gent met als redacteur Pol Verbauwen. Van dit blad verschenen een zestal nummers. P. Verbauwen, die werkte bij

MAATSCHAPPIJ
DE
VEREENIGDE WEVERS VAN GENT EN OMSTREKEN.

~~~~~
EERSTE VOORDRACHT

OP MAANDAG 24 NOVEMBER

OM 6 1/2 URE 'S AVONDS,

IN ONS LOKAAL : LA VILLE DE PARIS,

Op de Hoogpoort, nabij het Stadhuis.

WEVERS EN WEEFSTERS.

Niet genoeg kunnen wij u aanmoedigen deze voordracht bij te wonen; daar er voornamelijk in dezelfde over onzen stiel zal gesproken worden.

Daar er velen onzer, 't verledene vergeten hebben, en op het tegenwoordige en het toekomstige niet meer schijnen te denken, hebben wij besloten : de geest, die als 't ware, ligt te slapen, wakker te schudden.

In afwachting, dat Gij allen, die het hart op de ware plaats hebt, en het zelve voor de *Ontvoogding* der werkende massa voelt kloppen, zult tegenwoordig zijn, hopen wij op uwe medewerking ter uitbreiding onzer maatschappij.

De toegang is vrij en kosteloos.

Gent, 23 November, 1875.

Morel werd aan de deur gezet.

19 april : staking bij De Leener.

12 juni : staking bij Hooreman-Cambier voor kortere arbeidsduur. Ze werden vervangen door andere spinners.

3 juli : staking bij l'Escaut wegens slechte grondstoffen. Na drie dagen werd het werk hernomen, maar de stakende spoelsters werden in hun veertien dagen gezet.

28 juli : Staking bij Vandenhove om per uur betaald te worden. 's Anderendaags reeds werd het werk hernomen onder de zelfde voorwaarden.

1 augustus : Acht wevers bij Hubers gingen in staking wegens de slechte grondstoffen. Ze kregen hun ontslag.

4 augustus : Bij Rey te Ledeborg wonnen de beste arbeiders 20 tot 24 fr. per week, de middelmatigen 14 tot 16 fr. per week. Een aantal wevers wensten per dag betaald te worden, maar hiermede waren de knappe arbeiders het natuurlijk niet eens. Maar na heel wat besprekingen - een zekere Crevaels was nu voorzitter geworden van de Broederlijke Wevers - vroegen half augustus 285 werklieden van Rey hun werkboek. De stakende wevers werden echter in de andere fabrieken niet aanvaard en op 7 september hernam het werk met wederzijdse toegevingen.

In september waren er een zestal kleine stakingen : op 2 september bij De Boubers, op 5 september bij De Leener, en bij Hubers, op 11 september bij De Beil, op 12 september bij Delcroix en op 15 september bij Staelens.

In het laatste kwartaal van 1873 waren er nog een vijftal stakingen, waarvan de voornaamste op 8 oktober bij de Société Linière Gantoise : 120 wolkammers vroegen hun werkboek. De patroon verklaarde, dat na een week staking gans de fabriek, die 2300 werknemers telde, zou stilvallen. Enkele stakers hernamen het werk, andere werden afgezet en vervangen.

Op wereldvlak is weinig te vertellen : Tolstoi schreef Anna Karenina en Jules Verne zijn Reis om de Wereld in tachtig Dagen. In Engeland stierf Napoleon III, maar die was reeds in 1870 van het politiek toneel verdwenen.

M. STEELS